

Dolly Parton in overvloed



• Els Lijesen (links) en Daphne de Bruin als Dolly Parton en Dolly Parton. Foto: Reyn van Koowijk

NWS 'da Dag 15 jan. '92

AMSTERDAM, vrijdag
Je zult als vrouw toch maar Dolly Parton als je grote voorbeeld hebben gekozen. Niet alleen zijn haar legendarische bovenmaten nauwelijks te evenaren, ook met haar zuikerzoete imago lukt dat niet. Altijd maar blij, steeds bij een goed doeltje betrokken en intussen ook nog een keer o zo bescheiden over haar zangtalenten.

Van haar song 'I will always love you' bestond ze het te zeggen „Als iemand met een goede stem dit zou zingen dan kon het best eens een wereldhit worden." Terwijl je al niets anders op de radio hoorde. Helemaal ongelijk had Parton overigens niet, Whitney Houston heeft het nummer zeer succesvol nogmaals uitgemolken.

Hoe je moet omgaan met idealen in een tijd dat niemand daar meer om lijkt te geven, is de intellectuele draai die de actrices Daphne de Bruin en Els Lijesen aan hun voorstelling „Dolly Parton is dead" hebben gegeven. Allemaal mooi en aardig, maar ze zijn natuurlijk gewoon stinkend jaloers op iemand die met zo'n ogenschijnlijk gemak tot een ster wordt.

Crisis

Dus maken ze de country & westernzangers maar eens een kopje kleiner. Lekker dellerig dat mens te pakken nemen en daarbij nog beschouwende teksten spuien, kat in het bakkie. Even dreigt het zwaar op de hand te worden als Lijesen op sombere toon in een strenge donkere jurk fantaseert over de moord op Parton. Bij deze vrouw zit een behoorlijk steekje los en ze smeekt haar idool toch vooral niet dood te blijven en haar in de moeilijke tijden bij te staan.

Parton verschijnt en blijkt een leeghoofdig kreng te zijn. Daphne de Bruin gooit er een lekker

Rotterdams accent tegenaan. En dan is het hek van de dam. Totale anarchie op het toneel met een fikse monoloog in dubbele woorden, een krankzinnig verhaal over het schuldgevoel na het eten van een patatje oorlog (wat tot hongersnood in Somalië kan leiden) om nog maar te zwijgen over de strijd in voormalig Joegoslavië en een valse competitie 'wie heeft de grootste borsten'.

Het ontgaat in een gruwelijke verbale slachtpartij en een onthulling die men zelf maar moet gaan zien. Het enige dat niet bevalt aan deze wijven-voorstelling is dat het allemaal zo snel voorbij is.

Tot 23 januari in het Amphitheater. FW

Geen antwoorden in Dolly Parton is dead

Utrecht

Een 'patatje oorlog' veroorzaakt al een dijkbreuk van verontrusting over Somalia, het gat in de ozonlaag, Serviërs en nog een paar van die nachtmerries in 'Dolly Parton is dead'. Voor menig een is in de wereld de ellendelimiet inmiddels ruimschoots bereikt. De twee vrouwen in de voorstelling van *Growing up in Public* hebben in ieder geval geen antwoord op de vraag wat ze met die wereld en met hun bestaan aan moeten.

Ze zingen echter niet *What's it all about, Alfie* (want dat is van een andere zangeres), maar *I will always love you*. En zelfs dat liefhebben is problematisch. In deze voorstelling is Dolly Parton 'dead' zoals John Lennon, wiens muziek we af en toe op de achtergrond horen. Neergeschoten door een 'fan'. De zangeres wordt echter weer tot leven gewekt door een bewonderaarster die haar heftig stotterend te kennen geeft dat bij afwezigheid van religies, ideologieën en idealen er niet veel meer overblijft dan idolen. Parton en Lennon worden door hun fans geëerd als idolen met een goddelijke aureooltje. Maar soms ook gedood. Want wie een idool om zeep helpt, verwerft zelf een beetje onsterfelijkheid. Het maakt je in ieder geval tot iemand. In de loop van de voorstelling lijken de bewonderaarster en Parton langzaam van rol te verwisselen, wanneer de een zich drastisch vereen-

zelvigt met de ander, omdat de zangeres zich niet gedraagt, zoals ze in haar liedjes is. Tot er twee Dolly's of twee look-a-likes zijn in een wereld van kitsch en illusie.

Op een niet te zwaarwichtige manier halen regisseur Jeroen Kriek, Daphne de Bruin en Els Lijesen een heel stel 'wat doen we hier en waarom'-vragen overhoop. Soms fel, soms ironisch. Misschien met een soms wat moeizaam geformuleerde tekst, maar de speelsters houden er steeds vaart en spanning in. En dat ze in de drie kwartier die de voorstelling duurt, geen antwoorden vinden op hun vragen is niet verwonderlijk. De voorstelling is er niet minder sympathiek om.

peter zonderland

■ Voorstelling: *Dolly Parton is dead* door *Growing up in Public*. Regie: Jeroen Kriek. Spel: Daphne de Bruin, Els Lijesen. Gezien: do. 25 feb., Theater Kikker, Utrecht. Daar vanavond nog te zien.

T h e a t e r

Het fysieke geweld van de Dolly Partons



Foto: Reijn van
Koolwijk

Idolen en hun fans hebben een dubbelzinnige verhouding met elkaar. Idolen reiken het materiaal aan waarmee fans een droombeeld vervaardigen, en zowel de fans als de idolen proberen dat droombeeld in stand te houden. Woedend was ik bijvoorbeeld toen David Bowie in het eerste interview dat hij sinds tijden gaf zijn eigen verleden bagatelliseerde. De bizarre personages die hij had gecreëerd, die fantastische kledij waar hij zich ooit in hulde, de bisexualiteit die hij in die dagen verkondigde – ach, het was eigenlijk allemaal aanstellerij. Hij was toen zichzelf niet, vond hij achteraf, en hij had nu toch een heel wat frissere kijk op het leven. O, wat was ik beledigd. Hij was altijd mijn voorbeeld geweest, hij was degene die deed waar ik alleen maar van droomde. Maar zo'n man mag toch wel eens wat anders willen, zei mijn moeder toen ik haar meedeelde dat Bowie voor mij had afgedaan. Het antwoord is: Neen! Helden mogen niet veranderen. Ze moeten iedere stap in hun openbare leven verantwoorden. De enige manier waarop ik Bowies dwaling kon herstellen was om hem in twee delen op te splitsen. Van de Nieuwe Bowie zal ik nooit meer een interview lezen, zodat ik de Oude kan blijven koesteren. Iets dergelijks is ook bij Elvis Presley gebeurd. Het is heel gewoon om aan Elvis-fans te vragen van welke Elvis ze houden, van de vroege of van de latere Elvis, van de dunne of van de dikke.

Die dubbelzinnige verhouding tussen idolen en fans is het uitgangspunt van de voorstelling *Dolly Parton Is Dead* van Jeroen Kriek, Daphne de Bruin en Els Lijesen. Een pláátje is Dolly Parton aanvankelijk, die kirrende verschijning op haar eigen podium hoog boven de gewone mensen verheven. Vanonder haar blonde pruik en haar cowboyhoed kijkt Daphne de Bruin poeslief naar beneden, waar de

gewone sterveling Els Lijesen zuchtend in haar kopje koffie roert en zichzelf verwijt dat ze een patatje oorlog heeft gegeten. Zoiets zou Dolly Parton bijvoorbeeld nooit doen (ik moest denken aan Madonna die in haar film een Tupperware-dooos vol rauwe selderij naar binnen werkte en zei dat ze probeerde om Warren Beatty in een vegetariër te veranderen – het heeft niet lang stand gehouden tussen die twee). Maar dan valt er een schot, er wordt op vlees gejaagd. Is het Dolly Parton zelf die met het pistooltje van haar cowboy-outfit de droom van haar fan aan diggelen schiet? Of is het de fan die de schoten heeft gelost om haar idool van het leven te beroven en daarmee haar droombeeld te redden? Het zou allebei kunnen, want nadat Dolly Parton van haar podium is afgedaald, begint de grens tussen fan en idool steeds verder te vervagen.

De voorstelling heeft die vreemde mengeling van beschouwen en spelen die je ook zag in de produktie *Neushoorns in juli*, waarmee een groep theatermakers, onder wie Daphne de Bruin en Jeroen Kriek, zich afgelopen zomer gezamenlijk in het Amphitheater presenteerde. Essays, artikelen over helden en over het fenomeen Dolly Parton zijn tot dialogen verknipt. Dat heeft het vreemde effect dat de spelers zelf de gedachten 'achter' het stuk verwoorden. Maar die beschouwende teksten worden gespeeld met veel energie, waarbij de vrouwen per scène een ander emotioneel register opentrekken. Dat levert een enorm vitaal theater op, dat geen seconde verveelt. Soms verdubbelen de elementen elkaar, en dat slaat dan een scène een beetje dood. Maar op andere momenten wordt er met die opeenstapeling verrassend veel tegelijk verteld. Geweldig is bijvoorbeeld het 'liedje' over het idyllische leven van 'de Dolly Partons', dat de twee

vrouwen zo chagrijnig mogelijk over een suikerzoete song heen spreken, waarbij de meervoudsvorm waarmee Parton vanwege haar ongelooflijke boezem werd aangeduid, weer een nieuwe betekenis krijgt. De vrouwen vechten hun onderlinge concurrentiestrijd uit op het niveau van hun fysieke verschijning. Maar denk niet dat degene met de grootste borsten automatisch wint...

MARIJN VAN DER JAGT

Dolly Parton Is Dead: tot en met 23 januari in het Amphitheater in Amsterdam; 25 en 26 januari in Theater Kikker in Utrecht.

Onder de borsten klopt een gouden hart

THEATER

Dolly Parton is dead door Growing up in Public. Regie: Jeroen Kriek. Spel: Daphne de Bruin en Els Lijesen. In Amphitheater Amsterdam t/m 23 januari. Tournee tot eind februari.

Het is een mega-hit op dit moment: *I will always love you*. Ooit met een snik in de stem gezongen door Dolly Parton, nu overal in de wereld nummer 1 in de versie van Whitney Houston. Houston is een echte zangeres met een stem die alle kanten op kan. Ze zingt de smartlap met een overweldigende power en maakte de afgelopen kerstdagen drage-lijk. Achter Houston staat de soepel draaiende machinerie van de showbizz. Het liedje werd het visitekaartje van de film *Bodyguard*, waarin Whitney aan de hand van Kevin Costner wil bewijzen ook actrice te zijn. Mooie zangeres, liedje, videoclip, bioscoop, geld. Zo zit het ongeveer in elkaar.

Nee, dan Dolly. Die zong destijds *I will always love you* gewoon omdat haar man was weggegaan met een ander. Of omdat dat nog gebeuren moest, want zoiets gebeurt altijd, vroeg of laat. En dan schiet je die man niet dood, nee, dan laat je hem weten dat je altijd van

hem zal houden. *I wish you joy and happiness, and above all this I wish you love*. Dappere Dolly.

In de voorstelling *Dolly Parton is dead* is Dolly dood. Neergeschoten door een bewonderaarster. Het is een produktie van Jeroen Kriek, Daphne de Bruin en Els Lijesen, die nog tot in lengte van jaren bij het clubje Jonge Theatermakers zullen horen. Theatermakers die het ook niet meer weten en net als wij hun idealen verloren hebben. Geen God meer, geen familielevens, geen muur om voor of tegen te zijn. Alleen nog idolen en fans. Kennedy, Monroe, M.L. King, John Lennon en Madonna. Maar die idolen zijn of dood of te menselijk of ze bidden iedere avond voor het optreden of God voor hun stem zal zorgen.

In *Dolly Parton is dead* wordt de blonde vamp met grote borsten (*here they are*: Dolly Parton!) voor één keer tot leven geroepen voor een confrontatie met de vrouw die haar bewonderde. De twee actrices en regisseur Kriek gebruiken Parton om hun eigen twijfels te uiten. Parton is natuurlijk geen echt idool, geen Madonna of Prince. Ze is hooguit een idool op druilerige zondagmiddagen als de tv zijn oorlogs- en olie-ramp-getetter even staakt, de kroeg dicht is en de liefde waarover Parton

zingt ergens buiten in kale bomen hangt. Met de rug tegen de muur, wat moet je dan?

In een poging het bestaan te definiëren voeren Kriek, De Bruin en Lijesen Dolly Parton op als filosofe die 'doden als de laatste vorm van overleven' ziet. Van een leven tussen spaarlampen en voedselpakketten voor Somalië word je immers gek. In een toneelbeeld met veel kaarsen en plastic bloemen, gaat het over grote dingen, die aangenaam simpel verteld worden. De door Els Lijesen met horten en stoten uitgesproken monoloog over de teloorgang van onze idealen, is een indringend credo. Godlof niet het credo van de dominee maar van een sentimentele blonde del.

Parton zong ooit het duet *Islands in the stream*, samen met Kenny Rogers. *Islands in the stream, that's just what we are. Sail away with me, to another world*. Zo'n voorstelling is het, de volgende dag leg je de gloednieuwe Whitney Houston-CD even opzij en *The Love Album*, die oude gekraste Dolly Parton-suikerplaat, schalt door de kamer. *Sail away with me, to another world*. Waar die andere wereld ligt, dat weet Dolly niet en dat weet de voorstelling ook niet. Dood is soms erg dood.

HEIN JANSSEN



Daphne de Bruin en Els Lijesen in *Dolly Parton is dead*.

Foto Reyn van Koolwijk